

אני מתכבדת למתוח את תישיבה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הצעת חוק לפנסיה ממלכתית

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מקדמת בברכה את האורחים שלנו, את ד"ר פיקר ואת מר שלמה אמיר, שהוא לא פנים חדשות במשרד העבודה, ואשר הוטל עליו התפקיד לרכז את הוועדה המגבשת את העקרונות שיהוו את השלד של חוק הפנסיה, את מר לאור, סגן הממונה על התקציבים, היועץ המשפטי של משרד העבודה ואתרוך אחרון חביב, את חבר-הכנסת יהודה שערי, אשר העלה את ההצעה למדר היום בנושא זה.

אני מקווה שהדיונים בוועדת העבודה יסייעו לקבל החוק הנדון, שרבים תולים בו תקוות רבות להשגת מטרות שונות.

ה. זיידל:

לפני כשנה וחצי העליתי הצעה לדון בגיל הפרישה. אני מציע שהדיונים בשני הנושאים יהיו משולבים.

יהיו משולבים.

אתמול ראיתי בעתונות פרסום מסויים ביחס לגיל הפרישה שממנו אני מבין שנעשה מחקר בנושא זה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מקבלת את הצעתך. אין ספק שגיל הפרישה מן העבודה מחקש עם ענין הפנסיה, ואני מסכימה שנדון בשני הנושאים במשולב.

אני נותנת את רשות הדיבור ליוזם ההצעה לסדר היום, חבר-הכנסת יהודה שערי.

י. שערי:

חבל שעברה שנה עד שהנושא שהעליתי הגיע לוועדה. מצד שני אני מרוצה שהוועדה מקיימת את דיוניה עוד בטרם הוועדה אשר דנה בגיבוש הצעת החוק סיימה את עבודתה, מתוך תקווה שהדיונים בוועדת העבודה ישפיעו לטובה על הוועדה שמר אמיר מרכז אותה.

מה הן שתי הבעיות היסודיות שאני רואה בנושא הפנסיה. האחת - יש צורך בחוק פנסיה לכל האוכלוסיה, והשניה - אני מכיר בעובדה שמדובר בבעיה מסובכת מאד ונשאלת השאלה באיזו שיטה נלך. לי ברור שיש צורך בחוק כללי מפני שאחרת לא נגיע לביטוח כללי. לביטוח הוולונטארי יש מגבלות מסויימות והוא איננו מקיף את כל האוכלוסיה. אני סבור שקרנות הפנסיה של ההסתדרות הגיעו פחות או יותר לכלל השכירים, אם כי לא אל כולם, כי יש שכירים המועסקים במקומות עבודה בלתי מאורגנים ויש גם עובדים שכירים צעירים הסבורים שאין להם מה למחר, יש להם זמן לחשוב על פנסיה. אני מבקש לציין גם שהביטוח הפנסיוני הקיים כיום איננו שווה לכל, לעובדי השירותים יש פנסיה מקיפה ואילו עובדי הייצור נהנים רק מפנסיה ימנדית. אם אינני טועה, המבוטחים בפנסיה מקיפה מהווים כ-35%

ש. אמיר:

נכון.

י. שערי:

יש כ-20% שאינם מבוטחים כלל.

באמור, חוק הפנסיה צריך להקיף את כלל העובדים והוא צריך לתת זכויות שוות לכל, בשעה שכיום יש כאלה הנהנים מפנסיה מקיפה ויש שיש להם פנסיה יסודית בלבד. אני מקווה שתוק פנסיה ממלכתית יקל גם על ניידות העובדים במשק.

י. שערי:

בזמנו טענו שפנסיה ממלכתית עלולה להיות מעמסה על המשק, מעמסה כלכלית, ומשום כך היו שהתנגדו לה. אני סבור שגישה כזו איננה נכונה. לדעתי, ההפרשות לפנסיה הן החסכון הגדול ביותר של המשק.

ה. זיידל:

זה לא נכון כאשר מדובר בפנסיה תקציבית.

י. שערי:

ברור. אני בעד פנסיה לא תקציבית. חלק גדול של העובדים מבוטחים במסגרות שונות כגון קופות גמל, קופות פיצויים וכו' והם יצטרכו להשתלב בתכנית הכללית. לפיכך, נראה לי שמבחינת ההוצאה כמעט שלא תהיה תוספת או שהיא תהיה קטנה בגלל אלה שאינם מבוטחים והם ישתלבו במסגרת הכללית, אבל צריך לזכור שבהשוואה להוצאה הקטנה הזאת נגביר את החסכון במשק, ומדובר בחסכון לטווח ארוך - העובד ישלם מיד ויוציא את הכסף רק כעבור עשרות שנים. חסכון כזה חיובי מאד מבחינה משקית, בעיקר כשנעשים מאמצים למשוך ולספוג כספים מן הציבור.

ל. דיציאן:

זה נכון כל עוד לא עושים כדי להפוך את הביטוח הסוציאלי לאמצעי מימון בתקציב

המדינה.

י. שערי:

בקשר לשיטה אני מרשה לעצמי לומר שאם כי אנחנו מדינה צעירה הרי מבחינת השמרנות אנחנו מתנהגים כאילו היינו בגיל אלפיים שנה. מה שנעשה בשנים הראשונות אחרי קום המדינה הפך להיות מסורת שאין לערער עליה.

קרנות הפנסיה אצלנו, בדומה למקומות אחרים בעולם, קמו לפי מקצועות ויוזמות שונות. היה זה שלב פרימיטיבי וכאשר מגיעים למושג של ביטוח סוציאלי על-פי החוק, על כל האוכלוסיה, כל הכללים אשר הנחו אותנו בהקמת הקרנות אינם מוצדקים.

היה לי הזדמנות לשוחח בנושא זה עם מר קרוסמן המנוח, שהיה שר לעניינים סוציאליים בממשלת הלייבור. היה זה איש שלו מוח פתוח והוא אמר לי שכל העניין של הקרנות המקצועיות עבר עליו הכלח. הוא מנתח יפה את הנושא וכדאי לקרוא את דבריו.

אני מסכים להצעה שיש מקום לשני רובדים - פנסיה אחידה כדי לתת מינימום שווה לכל ופנסיה משלימה כאחוז מהשכר, אשר יבטא את השוני בהכנסתם של המבוטחים. כלומר, יש בפנסיה אלמנט סוציאלי, דהיינו, הבטחה מינימאלית לכל, ויש שוי אשר מאפשר לכל מבוטח להמשיך ולחיות פחות או יותר בהתאם לרמת החיים שהיה מקובל עליו בעבר, כשהיה פעיל. כמובן שיש גבול מסויים ותקרה.

ד. לוי:

כיצד אחת מחיחס לטענתם של גופים מסויימים לגבי חסכוניות שצברו עובדים במסגרת הקרנות

הקיימות?

י. שערי:

עוד אגיע גם לנקודה זו.

כאמור, אני מסכים לקבל את ההנחה שיש צורך בשני רובדים. אינני מקבל את ההנחה שכל רובד צריך להיות במסגרת נפרדת - האחד במסגרת ממלכתית, במסגרת הביטוח הלאומי, והאחר במסגרת הקרנות.

י. שערי:

מדובר בתבטחת פנסיה לפי ערך שיהיה כעבור עשרות שנים, אנתנו נוהגים פנסיה לפי רמת החיים. אם לוקחים בחשבון שרמת החיים אצלנו עולה בקצב מתמיד והיא גדלה פי שלושה במשך 15 שנים, זאת אומרת שצריך להבטיח את ערך הכסף, את הערך הריאלי, פי שלושה. אין בכוחה של שום קרן לעשות זאת.

המבנה המקצועי שלנו גם הוא איננו קפוא.

בעבר היו כ-50% מן העובדים חקלאים, מספרם הולך ויורד. גם מספרם של פועלי הבנין משתנה בגלל שינויים בטכנולוגיה של הבנין ובעתיד יהיה מצב שמספרם של פועלי הבנין בפנסיה יהיה גדול יותר מזה של פועלי הבנין הפעילים, ואז עלולה להיות תופעה שקרן זו או אחרת תפשוט את הרגל, אם מדובר בקרנות פנסיה מקצועיות.

מה היתרון בביטוח במסגרת אחת, שאני קורא לה ממלכתית. קודם כל, אפשר לבנות את הביטוח על שיטה אחרת. השיטה איננה צריכה להיות זו המצטברת, כשכל קרן צריכה לצבור עתודות כדי לממן את התשלומים בעתיד, אלא זו יכולה להיות שיטה דמוגרפית, כשכל שנה אחוז מסויים של האוכלוסיה עובר לפנסיה ואחוז כזה וכזה עובד ולפיכך יש צורך באחוז מסויים של הכנסות שוטפות כדי לשלם את הפנסיה השוטפת ולא צריך לצבור סכומים עצומים לכיסוי. מישהו עשה את החשבון ומצא שבשיטה של צבירה כל ההון הלאומי איננו מספיק ויש צורך בצבירה פי שלושה לכיסוי. לפיכך, אנחנו צריכים לקבוע מה החסכון הלאומי שאנחנו רוצים בו ולפי זה לקבוע את השיטה, מכל מקום, לא קיימת כאן סכנה שלא תהיה אפשרות לעמוד בהתחייבויות.

בשיטה המוצעת לא יהיה חשוב באיזו קרן

מבוטח האזור, אם הוא פועל בנין או שהוא עוסק באלקטרוניקה, זו שאלה הקיימת כאשר מדובר בקרנות נפרדות, אבל כשמדובר בביטוח כללי, לא חשוב היכן עובד האזור. בשיטה המוצעת ברור שיהיו תמיד עובדים במספר גדול יותר מאלה הנמצאים בפנסיה.

לא תהיה גם שאלה של שמירה על ערך הכסף

כי התשלום יהיה מן ההכנסה השוטפת וההכנסה השוטפת היא לפי הערך השוטף ולפי רמת החיים ואין כאן צבירה של כסף והתחייבות לרמת חיים שלא ידוע מה תהיה. לדעתי, מבחינה עניינית אין פתרון אחר, כי, כפי שאמר קרוסמן: כל הנושא של קרנות מקצועיות נפרדות אבד עליו הכלח.

י. דרניצקי (ינודין):

האם אתה מציע חיסולן של הקרנות הקיימות במשך 25 שנים?

י. שערי:

בתקופה קצרה זו של 25 שנים כבר הגיעו כמה מהן על שף של השיטת רגל.

מ. ורטמן:

זה בגלל התחרות בין הקרנות.

י. שערי:

זה ימשך אם לא תהיה מסגרת אחידה. קרן גימלאות של ההסתדרות, למשל, הזדקנה יותר

מקרנות אחרות.

אם אנחנו מדברים על האוכלוסיה העובדת ואם אנחנו רוצים להבטיח פנסיה הוגנת ותנאים אחידים - אם כי אפשר לדבר גם על תנאים שונים ולא אחידים - אם אנחנו רוצים להבטיח את ערך הכסף ולעמוד בהתחייבויות, אינני רואה סיבה אובייקטיבית, הגיונית ועניינית לקיומן של קרנות נפרדות.

האם אתה מדבר על פנסיה תקציבית?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לא. אני מדבר על פנסיה מצטברת.

י. שערי:

אתה מדבר גם על חובה. אם בן, מדובר על 35 שנים.

מ. ורסמן:

זה ענין שצריך להחליט עליו. תלוי מה יהיה גיל הפרישה.

י. שערי:

כאמור, אינני רואה כל הצדקה לקיומן של

קרנות נפרדות.

אני מציע שהזכויות שאנשים רכשו עד כה

תישמרנה להם, וההתחלה תתחיל שוב.

נשמע פרטים משלמה אמיר, המרכז את הוועדה המטפלת בחוק הפנסיה, שחבריה הם: מר ברק, היועץ המשפטי למשרד העבודה, ומר סיון, מנהל המוסד לביטוח לאומי, מר רוטר, המשנה למנהל המוסד לביטוח לאומי ומר נחמן אורי ממשרד העבודה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מבקש קודם כל לברך על הדיון בוועדה. אין ספק שהוא יכול להיות לתועלת בקידום

ש. אמיר:

הענין. הוועדה שלנו עדיין פועלת ואנחנו עדיין רחוקים מסיום ההכנה של הצעת החוק.

אחם צריכים לעשות כדי להתקרב לסיום.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לפני שנה בדיוק הטיל שר העבודה על צוות משותף למשרד העבודה ולביטוח הלאומי את

ש. אמיר:

התפקיד להכין הצעת חוק פנסיה ממלכתית. חברי הצוות למדו את החומר הקיים בנושא זה בארץ ובחוץ-לארץ, באנו בדברים עם הגופים השונים הנוגעים לנושא זה, ולא הצמצמנו בקשר עם נציגי העובדים, המעסיקים וההסתדרות, והכנו נייר עבודה המכיל עקרונות להצעת החוק. נייר עבודה זה מניח יסודות ובסיס להצעת החוק אבל עדיין איננו מקיף את כל הבעיה, שהיא מסובכת למדי. נייר עבודה זה פורסם לפני כחצי שנה. על יסוד המסמך הזה קיימו דיונים נוספים עם גופים נוספים וכתוצאה מכך אנחנו מניחים ומגישים לשר העבודה, שקיבל עקרונית את הנייר שלנו, הצעת תזכיר לחוק, אשר יתבסס על מסמך העבודה שלנו, בתוספת שינויים שאנחנו מחליטים עליהם תוך כדי בירורים. נייר העבודה שלנו משמש עדיין בסיס לביטורים עם מוסדות שונים, אבל, כאמור, בד בבד עם זה אנחנו מכינים הצעת תזכיר לחוק שעל יסודה אפשר יהיה להתקדם בדיונים כדי לקדם את הדברים.

אני חושש שמא יהיה מצב כמו עם ועדת בר-ניב, שהתלכסה במשך שנתיים והגישה המלצות.

ה. זיידל:

אנחנו צריכים לסייע בנושא זה כדי שאפשר יהיה להניח את הצעת החוק על שולחן הכנסת

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

במשך חודשי הקיץ.

אנחנו מעשה כדי לעזור בכך.

ש. אמיר:

כפי שאמרת, הוועדה שלנו ממשיכה לפעול, היא מנחה את הצוות המשפטי של משרד העבודה וממשיכה לקיים דיונים תוך כדי הכנת התזכיר להצעת החוק.

ש. אמיר:

מה הרקע שהביא למחשבה להכנתה של הצעת חוק לפנסיה ממלכתית? אין לי להוסיף הרבה על דבריו של חבר-הכנסת שערי בנושא זה. המצב הנוכחי הוא שמבחינה חוקית יש חוק בדבר פנסיה אחידה באמצעות הביטוח הלאומי. אם כן, זה רובד אחד - פנסיה באמצעות גוף ממלכתי. הרובד השני מבטיח פנסיה יחסית לעובד שחדל, מסיבות שונות, להיות פעיל. רובד זה מבוצע כיום באמצעות מערכת וולונטרית שברובה היא מערכת של קרנות הסתדרותיות. אין ספק שמערכת וולונטרית זאת הגיעה להישגים גדולים אבל בהגיע שמדברים על חקיקה ועל התערבות ממלכתית בנושא זה יש מקום לשינוי בשיטת עבודתן של הקרנות. צריך לזכור שמערכת הוולונטרית הזאת, עם כל ההצלחה שיש לזקוף לזכותה, לא מקיפה את כל המפרנסים במדינה. יתר על כן, לעצמאים כמעט ואין קרנות פנסיה והכל מבוסס אצלם על חסכון בצורה זו או אחרת וברור שאין כאן עזרה הדדית. ההישג של הקרנות הוולונטריות הוא בעיקר בקרב השכירים אבל גם כאן המערכת הוולונטרית איננה מקיפה את כל השכירים ונראה שהיא הגיעה לתקרה שקשה לה להתרומם מעליה.

מ. ורשמן:

יחד עם זאת צריך לזכור שמבוסס בקרן גימלאות במשך עשר שנים מקבל פנסיה בשיעור של 35% או 40% ואילו הפנסיה החקציבית מבוססת על 2% לשנה.

ש. אמיר:

אינני מדבר עכשיו על צורת הפנסיה. אני רק מבקש להדגיש שהמערכת הקיימת איננה מקיפה את כלל המפרנסים ואפילו בקרב השכירים אין היא מקיפה 100% של השכירים, והיא פוסחת בעיקר על אוכלוסיית השכירים שאינם מבוססים. זאת ועוד: אם המטרה היא להגיע לפנסיה מקיפה אשר מבטיחה את העובד לעת זיקנה, במקרה של נכות וכו', הרי רק מחצית או שליש ממספר המבוטחים מבוססים במסגרת של פנסיה מקיפה ואילו היתר יש להם רק פנסיה יסוד.

ה. זיידל:

אבל יש להם זכויות לפיצויים.

מ. כהן:

לא תמיד הם יכולים להשתמש בכספי הפיצויים.

ש. אמיר:

פנסיה מקיפה מבטיחה הכנסה שוטפת.

אני מבקש לציין גם את רמת ההכנסה של המבוטח, שאיננה מבטאה, לפי המצב הקיים, את ההכנסה הריאלית מפני שהיא לא כוללת שעות נוספות וכו', אם כי נכון שיש פסיקה הבאה להרחיב. מכל מקום, בגלל מגבלות מסוימות שיש בפנסיה המקיפה יש הסבורים שמוטב להסתפק בפנסיה יסוד ולהצטרף למסגרת של פנסיה מקיפה רק בגיל מבוגר.

המערכת הקיימת במסגרת של פנסיה, עם כל ההישגים שהשיגה, משפיעה, לא תמיד באופן רצוי, על הלך המחשבה של העובד ושל המעסיק בנוגע לניצולו של העובד במקום הנכון. זאת אומרת, אם עובד מתאים למקום עבודה אחר, הוא לא יעבור לאותו מקום בגלל הישגים של פנסיה, דהיינו, הפסד שעלול להיגרם לו במקרה של העברה, וחישובים ושיקולים אחרים. נכון שיש כיום הסכמי רציפות המאפשרים מעבר ממקום עבודה שיש בו פנסיה תקציבית למקום עבודה שיש בו קרנות אלא שהדבר עדיין איננו שלם והמערכת הקיימת משפיעה, לאו דווקא לחיוב, על ניידות כוח האדם במשק.

העקרונות של החוק המוצע הם בחלקם הצעות שלנו ובחלקם הם הנחיות שניתנו לנו. החוק מחייב כל מפרנס, שכיר ועצמאי, להיות שייך למערכת ביטוח פנסיונית מקיפה, קרי, זיקנה, נכות ושאיירים.

ש. אמיר:

אנחנו מדברים על כללים אחידים לכל, מערכת אחידה מבחינת דמי הביטוח ומבחינת הזכויות. יחד עם זאת, אם המדינה נכנסת לאחריות יתר ולמעורבות יתר במה שנוגע לביטוח פנסיוני, הכרחי שתהיה מודיפיקציה מסויימת. מוכרח להיות ראייה כוללת כמה יקבל אדם במסגרת שתי הפנסיות, זו של הביטוח הלאומי וזו של הפנסיה היחסית שאנחנו מדברים עליה, והוחלט שהוא לא יקבל יותר מ-100%. ברור גם שפנסיה מקיפה מחייבת התאמה בחוק הפיצויים.

כאמור, הפנסיה שאנחנו מדברים עליה באה להבטיח את ההכנסה היחסית של העובד ולכן מדובר על איסור של היוון והוצאת כספים לפני המועד. המערכת הזאת באה להבטיח הכנסה שוטפת לעת זיקנה.

הרובד השני יבוצע באמצעות הקרנות הקיימות והמאושרות.

ערכנו מחקרים השוואתיים כדי לבדוק ולברר מה המצב בעולם. אם כן, בעולם נהוגות ומקובלות שיטות שונות. יש התפתחות היסטורית בעיקר באירופה. אנגליה היא האחרונה אשר החליטה להתערב יותר בנושא זה של הביטוח הפנסיוני ולא להסתפק בביטוח האחיד של הגימלה האחידה. דבר זה נובע מתוך הכרה שפנסיה מינימאלית איננה מספיקה והחברה צריכה לעזור לכך שהאדם יהיה מבוטח גם מהבחינה של רמת החיים היחסית.

ל. דיציאן: אם כן, לשם מה יש צורך בקרנות הקיימות?

ש. אמיר: נקודה זו היא אחד האילוצים החיצוניים שהוטלו על הוועדה. נאמר לנו שהביצוע יהיה באמצעות הקרנות.

ה. זיידל: האם קיבלתם הנחיות בכתב?

ש. אמיר: כן, עמוד 212 הנחיות יסוד, הנחיה א'. יצאנו מתוך שאם כי החוק יבוצע על-ידי

הקרנות קיימות הרי הנוהל הכספי, המערכת הכספית והאחריות הכספית תהיה אחידה, של כל הקרנות, ולא יהיו תנאים מיוחדים לכל קרן וקרן. מכל מקום, הקרנות האלה ממלאות פונקציות נוספות והן תמשכנה בביטוחים נוספים מעבר למה שאנחנו קובעים, אבל מאחר שהמערך של הביטוח הפנסיוני ינוהל במסגרת מיוחדת והחשוב הכספי יהיה אחיד וייקבע תוך אחריות ותוך איזון במערכת כספית מיוחדת, הרי לצרכי פנסיה אפשר לראות את הקרנות כפועלות כגוף אחד ואחיד. אילו היינו מסכימים לעקרונות של חישובים כספיים נפרדים וזה בשעה שהתעסוקה בחקלאות לא גדלה וגם בענף הבנייה יש תנודות, היה מתבקר שמבחינה אקטוארית מגיעה תוספת לכל קרן, אבל מכיוון שאנחנו מדברים על מערך כספי אחד ומסגרת אחת - ברור שאין צורך בתוספת כזו.

אם נסכם את הדברים עד כאן הרי עקרונותיו של החוק המוצע על-ידנו הם: חיוב הביטוח על כל אוכלוסיית המפרנסים באמצעות פנסיה מקיפה, כללים אחידים לדמי הביטוח ולזכאות, התאמת חוק הפיצויים לביטוח הפנסיוני, שילוב וראייה אחידה של שתי המערכות וביצוע באמצעות שני הגופים - הביטוח הלאומי והקרנות הקיימות.

ל. דיציאן: בביטוח הלאומי יש כוונה לבטל את המערך האקטוארי.

ש. אמיר: חס וחלילה.

ש. אמיר:

אנחנו מציעים שתהיה גמישות מה ביחס לגיל בו יתחיל המבוטח לקבל את קיצבת הזיקנה. מדובר אמנם על גיל 65 אבל אנחנו מציעים שתהיה אפשרות לפרוש מן העבודה בגיל מוקדם יותר. במקרה כזה יחול על המבוטח "קנס" מסויים. יחד עם זאת מוצע שתהיה אפשרות לדחות את הפרישה ואת קבלת הקיצבה לגיל 70. הצעתנו היא להפריד בין גיל הפרישה מן העבודה לגיל המזכה קבלת הקיצבה.

י. שערי:

זאת אומרת שיתכן שאדם יקבל קיצבה בזמן שהוא ממשיך לעבוד.

ש. אמיר:

נכון.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

ללא התניה בגובה התשלומים?

ש. אמיר:

כאן מתערב מס ההכנסה. המגמה בעולם היא להפריד בין גיל הקיצבה לבין גיל הפרישה מן העבודה. כשיש הפרדה כזו, כל אדם שוקל את הדברים בהתאם למצבו. אין ספק שגיל הפרישה תלוי בשוק העבודה.

ה. זיידל:

האם מצאתם במחקרים שלכם ארץ שיש בה נטייה לשנות את גיל הפרישה מפעם לפעם?

ש. אמיר:

אינני מדבר על שינוי גיל הפרישה אלא על הפרדה בין גיל הפרישה לבין הגיל המזכה קבלת הקיצבה, כדי שאדם יקבל בבוא העת את הקיצבה בהתאם למה שצבר, אבל שהזכאות לקיצבה לא תהיה מותנית בפרישה.

אנחנו מציעים דמי ביטוח אחידים בשיעור של 16% מן השכר הקובע. מדובר על שיעור פנסיה של 2% לשנה עד למקסימום של 70%, נמצא שמי שיהיה מבוטח במשך 35 יקבל פנסיה בשיעור של 70% ומי שיהיה מבוטח במשך 5 שנים יקבל פנסיה בשיעור של 10%. כאשר אנחנו מדברים על השכר הקובע אנחנו חושבים שהמרכיבים של השכר הזה יהיו מרכיבים אשר יתנו ביטוח להכנסתו של המבוטח בשנות עבודתו, קרי, שעות נוספות ופרמיה צריכים, לדעתנו, להיכלל בנושא זה.

מהו השכר שיקבע לצרכי תשלום פנסיה? המגמה שלנו שיהיה שכר מעודכן ממוצע בלזמן, לא השכר של השנה האחרונה הוא שיקבע אלא יעשה ממוצע של השכר לתקופה ממושכת. כאן מדובר על הצעות שונות. יש הצעה המדברת על ממוצע של ההכנסה לאורך כל תקופת החיים. אנחנו ערים לכך שכל הצעה טובה לקבוצה מסוימת ופתוח טובה לקבוצה אחרת. מכל מקום, המטרה היא שהבסיס של תשלומי הביטוח ישקף את פעילותו של המבוטח, את פעילותו במשך תקופה ממושכת.

ל. דיציאן:

גם בהתאם לרמת החיים?

ש. אמיר:

כן. הפנסיה תהיה צמודה למדד אחיד, שטרם קבענו אותו סופית. יש מדד של יוקר המחיה ויש מדד של רמת החיים ועליית השכר. כאמור, הפנסיה תהיה צמודה למדד אחיד דבר אשר ישמור על פנסיה ריאלית בהתאם למקצמו היחסי של המבוטח בחברה, כפי שהיה לפני שהמבוטח יצא מפעילות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

האם היא לא תהיה קשורה לדרגתו האחרונה?

לא. כשאדם יגיע לגיל פנסיה, הפנסיה שלו
תבטא את ההכנסה היחסית שהיתה לו בעת

ש. אמיר:

היותו פעיל.

אם הוא לא עבד תקופה מסויימת?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

היא לא תילקח בחשבון. יחד עם זאת יש
רציפות מלאה כשמדובר במעבר מענף לענף.

ש. אמיר:

האם יש כוונה לבטל את ענף הנכות
בביטוח הלאומי?

ל. דיציאן:

לא.

ש. אמיר:

עדיין לא נכנסנו לנושא של קיצבת נכות

ושאירים.

אני מבינה שיהיו שני ביטוחים - לפנסיה
אחידה ולפנסיה יחסית.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

כן.

ש. אמיר:

זו הסקיצה של נייר העבודה שלנו. אנחנו
מכינים, יחד עם היועץ המשפטי של משרד העבודה, את הפירוט ובמקביל לכך
נמשכים בירורים עם הגופים השונים ועם האוצר וצריך עוד לקבוע את
האריטמטיקה. כל ביטוח סוציאלי שהוא קטע מביטוח שלם צריך להיות במסגרת
הנדונה. יש גישה האומרת שביטוח סוציאלי פירושו שאנשים פעילים ממנים
צרכיהם של אנשים בלתי פעילים.

נשאלת השאלה אם המערכת המוצעת, כאשר
מדובר על מדינה במצור, מצב בו אנחנו נתונים כיום, איננה עלולה להכביד
על הדור הנוכחי, האם היא תקטיף את הזרם של הצבר או הוא שהיא תגדיל את
החסכון. אנחנו מכל מקום סבורים שההצעה המוצעת עדיפה על המצב הקיים.
מתוך מחקר שנערך על-ידי צוות שעסק בנושא זה מתברר שתכנית זו של פנסיה
תביא להצבר הון ניכר בשנים הבאות. אנחנו מנהלים משא-ומתן עם גוף כלכלי
רציני כדי שיחקור את ההשלכות הכלכליות והכספיות של ההצעה הזאת.

אני סבור שהחוק המוצע עונה על מספר
חסרונות שקיימים כיום. הוא יחייב ביטוח כללי, כולל עצמאים, הוא יתן
ביטוח מקיף, הוא יענה באופן יחסי על ההכנסה שהיתה למבוטח.

אני מבקש להדגיש שמדובר בחוק פנובך
ביותר, שיש לו השלכות כלכליות וחברתיות. בשוודיה לדוגמה, הכנתו של החוק
במה שנוגע לרובד השני נמשך 10 שנים.

תלוי מה היה גובה הרובד הראשון. אצלנו
גובה הפנסיה של הרובד הראשון הוא נמוך

ה. זיידל:

מאד.

החוק הזה עלול לשנות מציאות מסויימת.
מצד כמה גורמים יש נכונות ללכת לקראתו.
אני מקווה שבכוחות משותפים נוכל ללכת אליו.

ש. אמיר:

האם נקבע היחס בין הדגדג הבסיסי לרובד המשלים?

ל. דיציאן:

א. לאור:

היו מספר צוותים אשר גיבשו הצעות על חוק פנסיה - בהסתדרות ובביטוח הלאומי, וזו עוד הצעה של צוות שמינה שר העבודה. אני מבקש להדגיש שלא מדובר כאן בהצעת ממשלה. האוצר מגבש את עמדתו להצעה זו. אנחנו מקווים להיפגש ולעשות עבודה משותפת כדי להוציא מסמך אשר ייצג את עמדת הממשלה בנושא זה.

זה עדיין לא משותף? י. כהן:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: זו עדיין לא הצעת הממשלה.

אם כן, מה הטעם בדיון שלנו? ח. שמעוני:

אנחנו דנים בנושא במסגרת הצעה לסדר היום שהדיון בה הועבר אלינו. היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מה הטעם שנתייחס דווקא להצעה זו אם היא אחת מתוך רבות? ח. שמעוני:

אולי יהיה בכך כדי לזרז את הממשלה להגיש את הצעתה. מ. כהן:

אני חוזר ושואל: אם זו הצעה אחת מתוך מספר הצעות, מדוע נייחד את הדיון דווקא עליה? ח. שמעוני:

לאחת הישיבות הקרובות שלנו נזמין את נציגי ההסתדרות ונשמע את דעתם. כך ננהג גם לגבי המעסיקים וגם לגבי האוצר. עד שתהיה לפנינו הצעת הממשלה יש הצעות שונות ואנחנו צריכים לתת דעתנו על ההצעות השונות ולשמע עליהן דעתם של חברי הוועדה. היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

זה סימפוזיון. ל. דיציאן:

סימפוזיון חשוב ומעניין. חשוב שהצוותים השונים ידעו מה הלך הרוח בוועדה. היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

כשדנים בהצעה לסדר היום, זו לא הצעת חוק. עדיין אין הצעת חוק. אי-אפשר לצפות מאתנו שנגיש כבר הצעת חוק, הצעה מגובשת, כי הדברים הם עדיין בתהליך של דיונים. י. ברק:

הוועדה, לפי דעתי, יכולה לדון בעקרונות ובהצעות שונות המובאות אליה. מסקנותיה של הוועדה תהיינה המלצות כלליות.

י. פיקר:

אני מבין שההתרשמות הכללית היא שמדובר בנושא קשה מאד ומורכב מאד מבחינה חברתית ומבחינה מוסדית. אנחנו לא פועלים ולא חושבים על רקע של דף חלק, מן הבחינה הכלכלית, ונדמה לי שנקודה זו לא הודגשה במידה מספקת. טבעי ביותר שהציבור שואל ועוסק בשאלה מה יהיה הביטוח הסוציאלי שלו והייתי מתפלא אילו הכנסת לא הייתה מתעניינת בנושא זה. הייתי רואה משום מחדל אילו עובדי המדינה הנוגעים בדבר, חברי משרד העבודה או חברי משרד האוצר, כולל עבדכם הנאמן, לא היו מקדישים לנושא זה מחשבה, ניחוח, שיקול והתייעצות.

י. פיקר:

עובדה היא שאנחנו עוסקים בנושא זה לא מהיום ולא מאתמול. חבר-הכנסת זיידל יכול להודות שהוא ואני דנו ושקלנו נושא זה לא מעט במשך עשר שנים כדי לקדם את הדברים. אינני בטוח אם יש כאן כשלון של מישהו שעסק בזה, שלא התקדמנו כפי שרצינו. יש בארץ שטחים שהתקדמנו בהם מעל למקובל אבל יש שטחים אחרים שבהם אנחנו מפגרים עד כדי בושה, למשל, עובדים עצמאיים שאין להם כל ביטוח.

בחיי הפרופסיונאליים, הארוכים למדי, נושא זה העסיק אותי לא מעט, כמעט במשך 40 שנים, והוא מהווה את חומר הקריאה שלי בערבים, ובין כשלונותי, זה הכשלון הגדול ביותר שלא הצלחתי בו. אולי זה כשלון של חוסר כשרון ואולי זה כשלון הנובע מן התנאים שלנו. אל נשכח שלמדינה הזאת היו ויש תפקידים אשר קודמים לנושא של ביטוח סוציאלי עלינו, להבדיל מהרבה מדינות אחרות, רובץ עול הבטחון, העול של העליה, העול של פערים בחברה ואם ניקח את שלושת הנושאים האלה, הרי הביטוח הסוציאלי בא בסדר עדיפות קצת אחריהם. אם הגענו למצב שהממשלה סופגת בשנים האחרונות מן הציבור כ-60% מהכנסתו כדי לממן ולעמוד בהתחייבויות בשלושת הנושאים שהזכרתי, מתעוררת השאלה אם אפשר להגדיל את הספיגה הזאת מ-60% ל-61%, כי אז מדובר לא ב-1% אלא ב-4%, 5% או 6%, ונשאלת השאלה אם אפשר להוסיף אותם לספיגה על-ידי הממשלה.

כאשר מדברים על ביטוח פנסיוני, זה לא ביטוח במובן המקובל של המלה אלא זה בטחון סוציאלי שהמשמעות שלו היא לקחת מס ולחלק אותו למי שזקוק לו לפי החוק, וזה היינו הך אם זה במסגרת של ההסתדרות או במסגרת ממשלתית. המצב כיום הוא שלחלק של האוכלוסיה מובטח יותר בשעה שלאחרים לא מובטח דבר, וזו אחת הסיבות העיקריות להגיע להסדר בהקדם.

כפי שאמרתי, מדובר במס מן ההכנסה השוטפת כדי להבטיח הכנסה שוטפת לזכאים לכך. באותן מדיניות בהן המסגרת לבטחון סוציאלי התבטלה, השיעור מההכנסה השוטפת של הפעילים במשק, השיעור הדרוש כדי לפרנס את הפעילים - ועל זה מדברים והיתר איננה רלוונטי - מגיע ל-25%, 28% ו-30%.

באוסטריה - ל-32%.

ל. דיציאן:

י. פיקר:
ברור שצריך להחליט כיצד מחלקים את ההכנסה מן הפעילים ללא-פעילים. אפשר כמובן לבנות תפריט נחמד, מה אנחנו רוצים ומה יהיה יפה. אפשר לבנות תפריט כזה. אפשר לנסח חוק ואפשר אולי לשכנע את הכנסת לקבל את החוק. אבל השאלה הגדולה היא אם אנחנו מסוגלים לעמוד בכך למחרת קבלת החוק.

אני רוצה להזכיר שבזמנו היתה ועדת בר-ניב והיתה הצעה של שר העבודה לשעבר, מר אלמוגי, והיו לבטים כאלה והיו לבטים אחרים, ועכשיו יש צוות. כאן אני מוצא חובה נעימה להביע הערכה לחברי הצוות, שעשו עבודה יפה מאד המוכיחה שהנושא נלמד והם מביאים הצעה המתקרבת למה שהמדינה הזאת אולי מסוגלת לעשות, אם כי עדיין אין לראות בהצעה זו הצעה של הממשלה. יש צורך בעוד הרבה דרבוץ ואני מצטרף לדעתה של היושבת-ראש, שנחוץ וטוב שיהיה דיון, מעין דיון טרומי, בנושא זה כדי לשמוע ולהתרשם מן הדברים. דיון כזה יכול להיות מקור השראה לכל הגורמים כאשר יהיה צורך להציג ולהעלות את הבעיות השונות שמטביב לענין. ברור שכל מה שנלמד אצלנו נעמיד לרשות הוועדה. אחרי לימוד וליבוץ יש סיכוי להגיע למתכונת שעל הרקע המורכב של המציאות יש לה סיכוי להתבצע, אבל גם אז אל נשלה את עצמנו שבשנת 1980 תהיה לנו מערכת מושלמת של בטחון סוציאלי, כי עדיין תהיה דרושה תקופה ארוכה מאד של הכשרה, וצריך לחשוב כיצד הדברים יופעלו ויפעלו לאורך זמן. צריך יהיה לחשוב כמה רוצים בינתיים לספוג מן הציבור, זה לא כסף שמוחזק בכספת וזה לא כסף שמצטבר, ולכל השאלות האלה יש ביטוי בהצעת הצוות.

י. פיקר:
ברשותכם, אעלה כמה רעיונות, אשר אינם מחייבים לא אח הממשלה ולא את האוצר, אבל

הם מתקשרים ל"תהיט" של האוצר

כשאנחנו באים לדון בדברים הללו, אנחנו לא פטורים מלהשקיף מהוקרה בארצות אחרות, מה הארצות העשירות חושבות שהן יכולות להרשות לעצמן מעבר לפנסיה האחידה, בארצות המתקדמות, נוסף לרובד הראשון של פנסיה אחידה, אשר נועדה להגן מפני רעב, יש שכבה המקבלת יחסית לשכר. ואם הוזכר קרוסמן והתכניות של אנגליה, אציין שהיו 4 - 5 תכניות. גם הם מתלבטים. בחמש - שש השנים האחרונות היו שלוש תכניות והם לא מצאו את הפתרון, ומזתך לציין שיש להם יותר ותק ויותר נסיון כלכלי. החלום שהם שואפים להגיע אליו הוא 25%, כרובד שני, מן ההכנסה השוטפת כאשר התקרה היא פעם וחצי או פעמיים של השכר הממוצע.

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלינו: מה הגובה של הרובד הראשון?

ש. אמיר: 35%.

י. פיקר: אצלנו 16%.

ניקח לדוגמה את גרמניה, שם הרובד השני

הוא בגבולות 40% - 50%.

אנחנו עומדים כיום, לגבי שני-שלישים, וזה לא פשוט לרדת מן העץ. באוכלוסיית השכירים, על 90% וזה לא פשוט לרדת מן העץ.

ה. זיידל: זה תיאורטי. באופן מעשי אפשר לספור את אלה שהגיעו ל-80% - 90%.

י. פיקר: זה אריתמטי. כשיש סחף להכניס לפנסיה הטבות שונות, זה מתחיל להיות מעשי ועומד בלתי נשוא על הרובד הראשון. אל נשכח שכאשר מגדילים את החשלומים לבלתי פעילים אנחנו יוצרים ביקוש במשק, ואם אנחנו מדפיסים כסף אנחנו יוצרים אינפלציה, וזה בוודאי לא חסר לנו.

אם אנחנו מנסים לחשוב קצת מה היא נוסחה אפשרית, אשר יכולה לעמוד מבחינה כלכלית, מבחינה חברתית ומבחינה מוסדית, אני חושב שצריכה להיות מסגרת ממלכתית אשר אומרת שמעבר לפנסיה לפי הביטוח הלאומי, הקיצצה של הביטוח הלאומי צריכה להיות רובד יחסי לשכר בגבולות - כאן אני תרלה את עצמי על העץ של אנגליה - 25% - 35%, ואולי 40% אבל כרגע זה לא חשוב. צריך להיות, לדעתי, ואני לוקח את הדוגמה של הרובד השלישי ומגיע להיבט החברתי שהוא וולונטרי וחופשי, רובד אשר יאפשר לאדם לקבוע באיזו צורה הוא רוצה את הבטחון הסוציאלי שלו. לדעתי, מבחינה חברתית צריך לשאוף לכך שיהיו שלושה רובדים ולא שנים בלבד וצריך לבנות את הרובדים הראשונים כדי שיהיה מקום לרובד השלישי. לצד המוסדי צריכה להיות אפשרות של ברירה ובחירה ממסגרת ממלכתית למסגרות לא-ממלכתית, וזה חשוב הן מבחינה חברתית והן מבחינה מוסדית. כל נבטל מה שהסתדרות עשתה בקרנות הפנסיה גם מבחינה חברתית, ואין ספק שיש כאן ברכה, כי הרבה דברים לא היו יכולים לקרות אלמלא המסגרת הזאת. הקרנות לא פשטו את הרגל, והם לא יפשטו מחר את הרגל, ובלוי שיקבלו מן הממשלה. כיום נוצר מצב חמור, שאין שם תמורה לחסכון השוטף במשק, וזה חמור ואת ההתפתחות הזאת צריך לשנות בחזרה. בבית הזה יש גם ועדת יכספים ולא רק ועדת עבודה וצריך לראות גם את ההיבט הזה.

י. פיקר:

אני חושב שגם מבחינה חברתית וגם מבחינה מוסרית צריכה להיות מסגרת של אפשרות בחירה. אני סבור שהמדינה הזאת הגיעה למצב מופרז שבכל דבר הציבור תלוי במוסד ממלתי. אני חושב שעדיף שהקיצבה תהיה של ההמטדרות ולא של האוצר ואפילו לא של המוסד לביטוח לאומי. לדעתי, צריכה להיות אפשרות בחירה לביטוח חיים, מי שרוצה אצל "מגדל" - שיהיה לו. כך זה קיים גם בארצות אירופה כמו גרמניה ושווייץ.

ר. רוטר:

מה השיעור המקסימאלי של פנסיה בגרמניה?

40 שנים.

י. פיקר:

צריכה להיות אפשרות בחירה גם בקופות תגמולים, הכל אחרי שעשו את חשבון האמת איך הדבר יכול לפעול מבחינה כלכלית ומבחינה תחיקתית, ושאלה כיצד זה משתלב עם חוק פיצויי פיטורים. קראתי, למשל, שעובדי תמנע מסרבים לקבל עבודה אחרת לפני שיקבלו את הפיצויים. זה לא יחזיק מעמד בצורה כזו. ואין טרם להכנס לפרטים.

יש דברים שעשינו ונצטרך להיתנתק מהם, וזה ענין לבירורים יסודיים. אם נצליח להגיע למסגרת של בטחון סוציאלי כפי שאנחנו רוצים בו כחברה מתקדמת, אם נצליח להגיע לכך אי פעם בשנות השמונים, זו תהיה הצלחה. אם הוועדה תעניק לזה את אבני היסוד - היא יכולה לברך על כך.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: תודה לד"ר פיקר.

ה. זיידל:

אנחנו דנים באחד הנושאים החשובים ביותר, אולי אפילו יותר חשוב מביטוח בריאות ולכן בראשית דברי אני מבקש להביע פליאה ומורת רוח. פליאה שבוועדה, בצוות של שר העבודה לא משתתף נציג האוצר. יש ואנחנו דנים בעניינים שוליים הנוגעים לביטוח הלאומי, לדוגמה בתוספת של 1/4% לקיצבה, ואז אומרים אנשי המוסד לביטוח לאומי: רגע, צריך לברר באוצר. והנה, כאשר אנחנו דנים בנושא כה יסודי, הייתי בטוח שנציג האוצר שותף לעשייה ואני מתפלא שאין הדבר כך.

מורת הרוח שלי נובעת בכך שבזמנו היתה ועדת בר-ניב אשר קיבלה את התפקיד משר העבודה הקודמת. האם כל שר עבודה חדש ימנה ועדה חדשה? לאן נגיע בצורה כזו? באותה ועדה השתתפו גם נציגים של המוסד לביטוח לאומי וגם של האוצר, אנשים מומחים בנושאים שונים. ועדה זו עבדה למעלה משנה, הגישה המלצות ואני שומע כיום הדים מהמלצות אלה. לדעתי, אנחנו לא יכולים שלא לדון על אותן המלצות. אני מבקש שחברי הוועדה ידעו מה המסקנות של ועדת בר-ניב, אשר הוגשו לממשלה, עם הסתייגויות והצעות שונות.

בכל מה שאמרתי עד כה אין כדי לשלול

דברי שבח לצוות הנוכחי, ואני מסכים שהוא עשה עבודה טובה. אני מציע שאת שיטת הביצוע נשאיר פתוחה ובסוף נדבר על דרכי ביצוע.

האם נעשו חישובים אקטואריים כמה תעלה

התכנית? האם הגעתם למסקנה אם בכלל יש צורך בחישובים אקטואריים והאם השיעור של 16% מכסה גם לעתיד? כיום פנסיה תקציבית נחשבת ל-18%, זאת אומרת שאם מישהו רוצה להצטרף לפנסיה החישוב הוא לפי 18%, ובנמל אשדוד - 25%; מכל מקום, זה היה לפני שנה ואולי בינתיים חלו שינויים.

ה. זיידל:
האם 16% אלה מבוססים על חישובים אקטואריים?
האם קיבלתם נתונים על בדיקות אקטואריות של קרנות פנסיה או שמתוך השיטה שבביטוח סוציאלי לא צריך לעשות חישובים אקטואריים. מכל מקום, לא יתכן שנפעל בתלל ריק. צריך לדעת מה המצב בכל קרן, ולכן אני שואל: האם קיבלתם חישובים אקטואריים? האם אתם מציעים להשאיר את הפנסיה התקציבית? יתכן שכאשר מדובר בפנסיה ממלכתית אי-אפשר להמשיך בשתי שיטות. כיום כ-140 אלף עובדים נהנים מפנסיה תקציבית, האם אתם חושבים על ביטולה?

ח. שמעוני:
על-ידי ביטול הפנסיה התקציבית תיגרם לעובדים האלה ירידה במשכורתם בשיעור של 16%.

ה. זיידל:
לגבי העובד זה רק 4% ולא 16%.

שיטת הגבייה של דמי הביטוח: האם זו תהיה גבייה מרכזית או שהיא תהיה בשיטה הקיימת באמצעות קרנות הפנסיה. 87.5% מצבירת הכספים מושקעים כיום בהשקעה מוכרת, או אם לדייק אומר כי החוק אמנם מדבר על 87.5% אבל למעשה זה יותר. האם הכוונה שהכספים יושקעו בהשקעה מוכרת?

בעולם קיימת שיטה של גיל פרישה ושנות עבודה. שנות עבודה הן 35 ואז אפשר לפרוש מן העבודה אפילו בגיל 55, ויש גיל פרישה - 65. אני שואל איזה עיקרון קבעתם אתם או שנקודה זו נשארה פתוחה. האם מדובר על גיל פרישה או על שנות עבודה? לפי המקובל כיום בקרנות הפנסיה, יש ואדם שצבר 70% עדיין איננו מקבל את הפנסיה אלא ממשיך לשלם. מה השיטה שאתם מציעים?

האם דנתם בשאלת המיזוג של קרנות הפנסיה?

אני מבקש להודות לחבר-הכנסת שערי, לד"ר פיקר ולמר אמיר שהציגו את הנושא. אני מציע שחברי הוועדה יקראו את ההצעות לפני שנמשיך בדיון.

מ. כהן:
בשלב זה אני מבקש להסתפק בשאלות, וחבר-הכנסת זיידל נגע בשאלת השאלות. ידוע לנו שיש זכויות מוקנות וחלק גדול מהעובדים מבוססים. לא רק זה, אלא הם זכאים לפנסיה ולמענקים. עובד שעבר את גיל ה-40, אחרי עשר שנות עבודה זכאי לפנסיה ומענק ויש שוטרם אשר יוצאים לפנסיה מוקדמת וממשיכים לעבוד. יש עצמאים שצברו פנסיה בקופות גמל כגון "תמר" ו"עצמה", זה כסף רב והם נהנים מיתרון מסויים - ההכנסה פטורה ממס, דהיינו, אחרי עשר שנים ההכנסה פטורה ממס בשעה שעובד שכיר - הפנסיה שלו לא פטורה ממס. האם הוועדה נתנה דעתה על נקודות כאלה?

ההצעה שנדונה היא עדיין בחיתוליה. טוב ששמענו דברים, אני מבין שנשמע עוד גורמים ונביע דעתנו.

י. כהן:
אם חבר-הכנסת שערי סבור שאנחנו, כוועדת העבודה, נפעיל את השפעתנו על קידום החוק, טוב נעשה אם נשמע ונגבש עקרונות שצריכים להנחות אותנו. אם זה יהיה הקו המנחה להצעת החוק - טוב שנקדים ונדון בדברים ולכן אני מברך על עצם השיטה שהתחלנו בה.

מ. כהן: יש ברשויות המקומיות כספים של האוצר, שאינם מועברים לפנסיה, ואלה סכומים גדולים, האם סכומים אלה יועברו לקרנות גמל?

ל. דיציאן: לצערי, אני נאלץ להתחיל בנימה פסימית נוכח הדברים ששמעתי. אם היסודות, כפי שהוגדרו על-ידי ד"ר פיקר, הם נכונים ובדוקים, שעצם הליכה, בכל צורה של פנסיה ממלכתית כללית מצריכה ספיגה נוספת של 5% של ההכנסות בתנאים כפי שצויינו כאן, כשכבר סופגים 60%, מתעוררת השאלה אם יש בכוח המשק ובכוחו של האיש הבודד ללכת לתנאים כאלה בכלל. לכן אני חושב שהצהרותיהם של שרי העבודה - הייתה בהתחלת הקנדציה הצהרה של שר העבודה, מי שהיום יושב-ראש הנהלת הסוכנות, מר אלמוגי, שהוא מקווה שבקנדציה זו נחוקק את חוק הפנסיה הממלכתית - היו מוקדמות. לאור מה ששמעתי היום יש לי ספק רק אם נוכל להגיע אפילו לשלב הראשון של דיון מוקדם וברור שאין לדבר על קבלת החוק בדבר פנסיה כוללת.

י. פיקר: השאלה איזו תקופת אכשרה אתה קובע.

ל. דיציאן: אני חולק על כך שנחוקק חוקים שאנחנו לא יודעים מתי הם יכנסו לתוקף.

י. פיקר: אולי עול הבטחון ירד ואז אחד יחליף את השני.

ל. דיציאן: יכול להיות שגם הצרכים הסוציאליים ישתנו ואז אין ערך לחוק. מכל מקום, אם מחוקקים חוק צריך להביא בחשבון שהוא צריך לקבל תוקף תוך תקופה מסויימת, אבל לא כעבור עשר שנים.

השאלה אם אנחנו יכולים, בצורה זו או אחרת, להטיל מס כפי שרוצים לעשות עכשיו בביטוח הלאומי, גם בצורת חוק פנסיה. מצד אחד נעשתה רפורמה וצויין שהורדו מסים ומשום כך תהיה ירידה בספיגה, אלא שנה הביא לעליה; מצד שני רוצים להטיל מס בצורה זו או אחרת.

נקודה אחרת הטעונה הבהרה ומטרידה אותי - חישוב אקטוארי ותשלומים. השאלה היא - חישוב אקטוארי או, כפי שהתבטאו כאן שזה כיום כמעט בלתי אפשרי, צבירה של רזרבה מסויימת ואחר-כך ללכת לשוויון או להכנסה לעומת הוצאה. אתן דוגמה: צברנו בענף הזיקנה בביטוח הלאומי סכום של 7,5 מיליארד לירות שהם בערך, בלי ריבית ובלי הצמדה, הוצאה של שבע שנים לפי המתכונת של היום.

א. לאור: צברנו גרעון של 8 מיליארד.

ל. דיציאן: אני מדבר על דבר ברור - ההכנסות בערך שנות להוצאות. בשנה השוטפת לא תהיה צבירה נוספת של רזרבה. אם מדברים על רזרבה, אני מבקש לקבל מושג, באיזה גודל של הוצאה נוספת חושבים שרזרבה מספקת?

מה החלוקה של הרובדים ומה, לפי דעתם של אלה שחקרו את הבעיה, הוא המינימום המתקבל על הדעת על מנת למנוע רעב, כפי שהתבטא ד"ר פיקר. האם מה שקיים כיום מתקבל על הדעת או שאין הוא מתקבל על הדעת?

אם חושבים על גבייה אחידה ועל חלום אחיד, מחוץ לדברים שד"ר פיקר הגדיר אותם כרובד שלישי, מה הטעם להמשיך בקרנות הבודדות העצמאיות, עם כל הדברים הטובים שהקרנות הללו עשו עד כה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: חברי הוועדה שאלו שאלות חשובות אבל לא נוכל לשמוע היום חשובות.

אשר לסדר הטיפול שלנו בנושא זה. אני חושבת סבורה שכל חבר כנסת צריך לדעת מה מתרחש בקשר להכנת החוק ובוודאי חשוב שהברי הוועדה ידעו מה מתרחש בצוותות וחברי הצוותות ידעו מה הלך הרוחות בוועדה כדי שאולי חלק מן הדברים ילקחו בחשבון על-ידי הצוות. אם כן, יש צורך בחילופי דברים, וההדדיות בשטח זה היא חשובה.

ברור שראשית כל צריך לקבוע אם אמנם יש צורך או אין צורך בחוק, כי שמעתי גם נימה שאולי בשלב זה אין צורך שיהיה חוק. מכל מקום, הנקודה העיקרית היא מה וכיצד צריך לפעול ולעשות כדי לקדם את השלב הראשון עד להכנתו של החוק והנחתו על שולחן הכנסת. אחר-כך הכל תלוי במידת האינטנסיביות והטיפול בחוק.

בדיוגים שנקיים נדרבן את הצוותות - יש שני צוותות נוספים - ולישיבתנו הבאה בנושא זה נזמין את הצוות של ההסתדרות ונבקש לשמוע מה המסקנות וההצעות שלהם.

ל. דיציאן: רצוי שנקבל את המלצותיהם לפני הישיבה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: כן. נחלק את ההמלצות שלהם לפני הדיון. באותה צורה ננהג עם הצוות שבאוצר. אני חוששת שאם הוועדה לא תלחץ - האוצר לא ימהר.

א. לאור: אנחנו מעוניינים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: נבקש מהצוות של האוצר שיביא לנו את סיכומיו.

חבל שלא היתה ועדה אחת משותפת לאוצר, למוסד לביטוח לאומי ולמשרד העבודה.

י. ברק: יש לכך שיקולים שונים.

ה. זיידל: לא יתכן שכאשר מדובר בחוק פנסיה ממלכתית יופיעו שני משרדים שונים ויציעו הצעות

חוק שונות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: כל משרד מגבש את ההצעות שלו בשחאס לגישות שלו, וכל עוד אין הצעה משותפת של הממשלה

הדבר הזה לגיטימי.

י. ברק: כך צריך להיות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: נבקש לקבל את ההמלצות של ועדת בר-ניב, ונבקש לקבל כל חומר נוסף שיכול לסייע

לחברי הוועדה בלימוד הנושא.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.